

Blum taksonomiyasının affektiv (emosional) sahəsi

Öyrənmə prosesi yalnız informasiyanın qəbul olunaraq emal olunmasından ibarət deyil. Burada verilən məlumatın uzunmüddətli yaddaşa daha sürətlə ötürülməsi və bu məlumatdan idraki proseslərdə aktiv istifadə olunması üçün emosional tənzimlənmə olduqca vacibdir. Bu baxımdan Blum taksonomiyasının affektiv sahəsinin tədris prosesində tətbiqi mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Affektiv sahə 5 əsas mərhələdən ibarətdir:

Qəbuletmə. Buraya şagirdin yeni informasiyanı qəbul etmək üçün emosional cəhətdən hazır, həvəsli və maraqlı olması aiddir. Emosional baxımdan qəbuletmə mərhələsində olan şagird tədris prosesində daha diqqətli və fəal olur, ötürülən məlumatı diqqətlə dinləyir və aktiv analiz edir ki, bu da səmərəli öyrənmənin baş verməsi üçün zəmin yaradır.

Şagirdi bu mərhələyə hazırlamaq üçün müəllimin diqqəti artıran, mövzuya maraq oyadan tapşırıqlar verməsi məqsədəuyğundur. Burada müəllimin aydın təlimatları, fasilitatorluğu mühümdür.

Cavabvermə. Qəbuletmə mərhələsində olan şagird artıq cavabvermə mərhələsinə çatmağa hazır olur. Şagirdlər verilən informasiya üzərində aktiv düşüncələrə görə mövzu ilə bağlı sualları ortaya çıxır ki, bu zaman müəllim düzgün, ədalətli, təhlükəsiz sinif mühiti yaratdıqda onlar suallarını, fikirlərini çəkinmədən səsləndirə, anlamadığı məqamları dəqiqləşdirə bilir, eyni zamanda mövzu ilə bağlı tapşırıqları daha fəal və maraqla yerinə yetirirlər. Bunları həyata keçirən şagird artıq cavabvermə mərhələsinə çatmış olur.

Dəyərləndirmə. Bu mərhələdə olan şagird müxtəlif konseptləri daim mühakimə edərək onun əhəmiyyətini emosional səviyyədə müəyyən edir və buna əsasən davranır. Məsələn, şagird başqaları ilə müzakirəni vacib hesab edir, çünki müzakirə əsasında verilən informasiyanı daha dərinlən anladığını dərk edir.

Təşkiletmə. Şagird eyni məzmunlu konseptləri müqayisə edərək daha düzgün olanı üzə çıxara bilirsə, bu, onun təşkiletmə mərhələsində olduğundan xəbər verir. Belə ki, bu mərhələdə şagird özü üçün müəyyən etdiyi dəyərləri, anlayışları mühakimə edir, onların ən optimalını üzə çıxarır və bu, bəzən onun hərəkətlərində, düşüncə tərzində özünü büruzə verir, lakin daimi xarakter daşımır. Məsələn, şagird səhər tezdən yuxudan ayılmağı daha üstün tutur, belə ki, o, bu zaman daha gümrəh olduğunu, işlərini tələsmədən, rəvanla, stressiz yerinə yetirə biləcəyini anlayır. Lakin

o, bunu bəzən etsə də, davranışında daim müşahidə olunmur. Bu o deməkdir ki, bu mərhələdə olan şagird bəzən öz emosiyalarına hakim ola bilməyərək dəyərlərinə zidd gedə bilər.

Xarakterizəetmə. Bu mərhələdə olan şagirdlərin müəyyən etdiyi təkmilləşmiş dəyərlər onların davranışında daim təzahür edir və xarakterinin bir hissəsinə çevrilir. Məsələn, şagird ev tapşırığının yerinə yetirilməsinin onun öyrənməsinə müsbət təsir etdiyini bilir və daim ev tapşırıqlarını vaxtlı-vaxtında təhvil verir.

Şagirdin emosional olaraq bu mərhələlərə çatması üçün müəllimin rolu əvəzsizdir. Burada şagirdlə konstruktiv əks-əlaqənin qurulması, onun düzgün istiqamətdə yönəldilməsi olduqca vacibdir. Bundan əlavə, şagirdlərdə bu emosional bacarıqlar müxtəlif sinif fəaliyyətləri (qrup işləri, müzakirələr, debatlar, situasiya tapşırıqları və s.) vasitəsilə də formalaşdırıla bilər.